

MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARDA IJTIMOY-HISSIY KOMPETENTSIYANI RIVOJLANTIRISH

Esanova Sarvinoz U'ktamovna

*Denov tadbirkorlik va Pedagogika instituti
"Maktabgacha ta'lim" kafedrasida o'qituvchisi*

Mamatqulova Nozimaxon Shavkat qizi

*Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti
Maktabgacha ta'lim yonalishi 2-bosqich talabasi*

Annotatsiya: *Maqolada Maktabgacha yoshdagi bolalarda ijtimoiy-hissiy kompetentsiyani rivojlantirish, ijtimoiy-emotsional kompetentsiyani rivojlantirish erda bolalik davrida, ayniqsa maktabgacha yoshda muhim ahamiyatga ega ekanligi va ko'pincha erda bolalik ta'limi aqlni oshirish uchun akademik ko'nikmalarni rivojlantirishga e'tibor qaratish kerakligi hamda ta'limni rivojlantirish konsepsiyasining pedagogik mohiyati tahlil qilingan.*

Kalit so'zlar: *Ta'lim, ta'lim shakllari, bolalarda ijtimoiy-hissiy kompetentsiya, pedagogik tahlil, metod.*

Bugungi kunda maktabgacha ta'lim tashkiloti har tamonlama barkamol, faol, ijodkor va ma'naviy jihatdan boy shaxsni shakllantiruvchi ilk pog'onasi hisoblanadi. Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ta'lim-tarbiya jarayonini yuqori saviyada tashkil etish tarbiyalanuvchilarga ta'limning keyingi bosqichlarida qiynalmasdan davom ettirishga imkoniyatlar yaratishga asoslangan bo'lib, bolalarni qiziqish va qobiliyatlarini inobatga olishda muhim jihatlarga e'tibor berish lozim bo'lib kelmoqda. Bolalar ijtimoiy kompetentsiyasini rivojlantirish orqali diqqatini jamlashi, yangi bilimlarni o'zlashtirishi, esda saqlab qolishi oson bo'ladi. Maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalarni o'yin kompetentsiyasini rivojlantirishda tarbiyachining turli qiziqarli o'yinlarga bolalarni jalb qilishi, mashg'ulotlar va sayr jarayonida ular bilan birgalikda shug'ullannishi, ularni yangi bilim ko'nikma bilan qurollantirishi orqali amalga oshiriladi.

Ijtimoiy-emotsional kompetentsiyani rivojlantirish erda bolalik davrida, ayniqsa maktabgacha yoshda muhim ahamiyatga ega. Biz ham ko'pincha erda bolalik ta'limi aqlni oshirish uchun akademik ko'nikmalarni rivojlantirishga e'tibor qaratish kerak, deb hisoblaymiz va shuning uchun ijtimoiy va hissiy ta'limning ahamiyatini e'tiborsiz qoldiramiz. Ijtimoiy va hissiy jihatdan yaxshi moslashgan bolalar maktabda yaxshiroq o'qiydilar, o'ziga bo'lgan ishonchni oshiradilar, yaxshi munosabatlarga ega bo'lishadi, qiyin vazifalarni o'z zimmalariga oladilar va qat'iyatli bo'lishadi va yaxshi muloqot qilishadi. Maktab muhiti ijtimoiy-emotsional kompetentsiyani oshirishga qaratilgan tadbirlarni amalga oshirish uchun maqbul muhitdir. Ushbu maqola hayotning dastlabki yillarida ijtimoiy-emotsional

kompetentsiyani rivojlantirish muhimligini ko'rib chiqadi va sinfda universal aralashuv yondashuvlarini muhokama qiladi.

Maktabgacha yoshdagi bolalarda ijtimoiy-hissiy kompetentsiyani rivojlantirish: muhim ahamiyatga ega. erta bolalik davrida, ayniqsa maktabgacha yoshda. Biz ko'pincha erta bolalik davridagi ta'lim aqlni oshirish uchun akademik ko'nikmalarni rivojlantirishga e'tibor qaratishlari va shuning uchun ijtimoiy va hissiy ta'limning ahamiyatini e'tiborsiz qoldirishi kerakligiga ishonamiz. Ijtimoiy va hissiy jihatdan yaxshi moslashgan bolalar maktabda yaxshiroq o'qiydilar, o'ziga bo'lgan ishonchni oshiradilar, yaxshi munosabatlarga ega bo'ladilar, qiyin vazifalarni o'z zimmalariga oladilar va qat'iyatli bo'lishadi va yaxshi muloqot qilishadi. Maktab muhiti ijtimoiy-emotsional kompetentsiyani oshirishga qaratilgan tadbirlarni amalga oshirish uchun maqbul muhitdir.

Ijtimoiy-emotsional kompetentsiyani rivojlantirish erta bolalik davrida, ayniqsa maktabgacha yoshda muhim ahamiyatga ega. Biz ko'pincha erta bolalik davridagi ta'lim aqlni oshirish uchun akademik ko'nikmalarni rivojlantirishga yo'naltirilishi kerak, deb hisoblaymiz va shuning uchun ijtimoiy va hissiy ta'limning ahamiyatini e'tiborsiz qoldirish kerak.

Ijtimoiy-emotsional kompetentsiyani rivojlantirish erta bolalik davrida, ayniqsa maktabgacha yoshda muhim ahamiyatga ega. Biz ko'pincha erta bolalik davridagi ta'lim aqlni oshirish uchun akademik ko'nikmalarni rivojlantirishga yo'naltirilishi kerak, deb hisoblaymiz va shuning uchun ijtimoiy va hissiy ta'limning ahamiyatini e'tiborsiz qoldirish kerak. Bu balki bolaning ijtimoiy ko'nikmalari va motivatsiyasi osonroq o'zgaradi. Ushbu ijtimoiy va hissiy qobiliyatlar maktabda va ish joyida ishlashga ta'sir qiladi. Bizda ko'pincha faqat kognitiv ko'nikmalar hayotda muvaffaqiyatga erishish uchun asosiy ahamiyatga ega, deb ishonishga moyilmiz. Maktabgacha ta'lim tashkilotida bolalarda ijtimoiy-emotsional rivojlanishni rag'batlantirishda muhim rol o'ynashi mumkin. aralashuv dasturlari ijtimoiy-emotsional o'rganishni kuchaytirishga qaratilgan. Ushbu maqolada maktabgacha yoshdagi (4-6 yosh) bolalarda o'quv muvaffaqiyatini oshirish va keyingi hayot patologiyalari ehtimolini kamaytirish uchun ijtimoiy-emotsional ko'nikmalarni shakllantirishning ahamiyati ko'rib chiqiladi.

Xulosa chiqaruvchi yoki hakamlik qilayotgan tarbiyachi o'yin tugagandan so'ng natijalarni umumlashtiradi, yakunlaydi va xulosalarini bayon qiladi. Xullas, maktabgacha ta'lim muassasalarida ta'lim berishda didaktik loyihalashtirish keng qamrovli yaxlit muammo va uni o'rganish, amaliyotga tatbiq qilish lozim. Chunki, yoshlar uchun mo'ljallangan mashg'ulotlar bolalarda jarayonga qiziqish uyg'otishi hamda sog'lom shakllanishi uchun zamin bo'lishi lozim. Maktabgacha yoshdagi bolalarga ta'lim berishda kompetensiyaviy yondashuv o'sib borayotgan bola shaxsini hayotga tayyorlash, unda hayotiy muhim masalalarni hal qilish uchun zarur bo'lgan, ahloqiy me'yor va qadriyatlarni o'zlashtirish, boshqa insonlar bilan muloqot qilish, unda "men" obrazini qurish bilan bog'liq bo'lgan faoliyat usullarini shakllantirishga tayyorgarlikni ko'zda tutadi. Maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalarning o'yin kompetensiyalarni rivojlantirishning muhim tomoni bolaning

faoliyat va ahloq subyekti sifatida yaxlit rivojlanishini talab etadi. Ijtimoiy-tarixiy tajribani o'zlashtirish faol ish jarayonida yuz beradi. Tarbiya jarayonidagi faollik asosida faoliyatning har xil turlari shakllanadi.

Ulardan asosiylari: munosabatda bo'lish faoliyati, bilish, buyumlar bilan bo'ladigan faoliyat, o'yin, oddiy mehnat va o'quv faoliyatlaridir. Ta'lim-tarbiya orqali amalga oshiriladigan faoliyatlarni maktabgacha yoshdagi bolalar birdaniga o'zlashtirib olmaydilar, aksincha ularni tarbiyachi rahbarligida sekin-asta egallab boradilar.

ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018 yil 30 sentabrdagi "Maktabgacha ta'lim tizimini boshqarishni takomillashtirish chora -tadbirlari to'g'risida "gi PQ-3955-son qaror.
2. O'zbekiston Respublikasining "Maktabgacha ta'lim va tarbiya to'g'risida " gi qonuni (Qonunchilik palatasi tomonidan 2019-yil 22- oktyabrda qabul qilingan, Senat tomonidan 2019-yil 14-dekabrda ma'qullangan).
3. Ilk Qadam o'quv dasturi – T.. 2018